

УДК 81'42'44
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.30.20>

ЕВОЛЮЦІЯ НОВИННОГО ДИСКУРСУ: ВІД ГЛАШАТАЇВ ДО БЛОГЕРІВ

THE EVOLUTION OF NEWS DISCOURSE: FROM TOWNCRIERS TO BLOGGERS

Талавіра Н.М.,
orcid.org/0000-0002-5600-5893
кандидат філологічних наук, доцент,
докторантка
Київського національного лінгвістичного університету

Метою пропонованої розвідки є дослідження модифікацій новинного дискурсу у діахронічній перспективі. Розвиток новинного дискурсу охоплює три стадії, які ураховують характер інтеракції між адресантом та аудиторією: безпосередня, опосередкована з одностороннім і двостороннім зв'язком. Безпосередня взаємодія імплікувала проголошення глашатаєм останніх новин і законів перед публікою у добу Середньовіччя. Опосередкований односторонній контакт ґрунтується на інформуванні адресатів за допомогою певних технологій – друкарського верстата,

радіо чи телебачення – про останні події, реакція на які може бути лише через певний проміжок часу у вигляді листування. Друкований новинний текст з'явився у XVII столітті у вигляді памфлетів, які висвітлювали конкретну ситуацію чи явище та виступали засобом пропаганди, і газет, що були регулярними й інформували читачів про останні події. У XVIII столітті новинні тексти висвітлювали місцеві та закордонні події, але уникали аналізу та перевірки фактів, їхня структура була хронологічною. На початок XX століття друковані ЗМІ почали інтерпретувати події, переконувати аудиторію у певних ідеях та зосереджуватися на проблемах пересічних людей. Новини були неупередженими за змістом, структуровані секціями, заголовками, підзаголовками, параграфами та ілюстровані фотографіями. Поява конкурентів – радіо та телебачення – повернула новинам голос і зображення відповідно, а також уможливила швидку та збалансовану подачу інформації, проте згодом новини поступилися розважальним жанрам, які залучали більше адресатів. Глобалізаційні зміни у світі та поява інтернету зумовила кардинальні трансформації новинного дискурсу, який характеризується опосередкованою взаємодією з двостороннім зв'язком. Новинний текст став колективним продуктом, який доступний і оновлюється цілодобово, часто за рахунок непрофесійних журналістів, котрі аргументують правдивість власних повідомлень. Як наслідок, розвинулися конвергентні тексти, що поєднують традиційні і нові методи інформування аудиторії, та дифузні, котрі мають розмиті границі між жанрами в аспекті структури та формату.

Ключові слова: новинний дискурс, новинний текст, газета, радіо, телебачення, інтернет.

The article analyzes the development of news discourse, which covers three stages that take into account the nature of the interaction between the addresser and the audience: direct, mediated with unilateral and bilateral contact. The direct interaction took place when the towncrier announced latest news and proclamations in the settlement of the Middle Ages and the public had a possibility to give an immediate response. Mediated unilateral contact is based on informing the addressee with the help of certain technologies – a printing press, radio or television – about recent events, when the feedback can be given in the form of correspondence after a certain period of time. The printed news text appeared in the 17th century in the form of pamphlets, which covered a specific event and acted as a means of propaganda, and newspapers, that were regularly printed informing readers about the latest events. In the 18th century, news texts covered local and foreign events, but avoided analysis and fact-checking, their structure was chronological. At the beginning of the 20th century, print media began to interpret events, convince the audience of certain ideas and focus on the problems of ordinary people. The news was impartial in content, structured by sections, headings, subheadings, paragraphs and illustrated with photographs. The emergence of competitors – radio and television – brought, respectively, voice and image back to news and enabled a quick and balanced presentation of information, but eventually news lost ground to entertainment genres that attracted more audiences. Global changes in the world and the emergence of the Internet led to radical modifications in news discourse, which is characterized by indirect interaction with bilateral contact. The news text has become a collective product that is available and updated around the clock, often at the expense of non-professional journalists who argue for the veracity of their own messages. As a result, there have appeared convergent texts combining traditional and new methods of informing the audience, and diffuse texts blurring the boundaries between genres in terms of structure and format.

Key words: news discourse, news text, newspaper, radio, television, internet.

Новинний дискурс, який потрактовують як «репортаж та обговорення стану справ і подій, які для сучасників будуть характеризуватися суттєвою новизною» [11, с. 589], зазнає докорінних змін під тиском технологій, за рахунок яких новий контент репрезентований не лише в новинних текстах чи репортажах, але й у твітах блогерів та активістів, повідомленнях у Фейсбуці чи Інстаграмі [6, с. 6]. Інформація подається цілодобово, може бути запрограмована на автоматичну доставку і сортування з урахуванням персональних уподобань, але відомості не підтверджені надійними джерелами. Крім того, все більша кількість населення уникає традиційних ЗМІ унаслідок низького рівня довіри до журналістів та створених ними повідомлень [24, с. 1854]. Зростаюча конкуренція серед постачальників новин за глобальне і миттєве висвітлення подій призвела до того, що «економічно затратна і глибока розслідувальна журналістика є менш затребуваною сьогодні» [4, с. 7]. Як наслідок, деякі журналісти та лінгвісти б'ють на сполох: новини як текст і жанр у небезпеці [15, с. 1]. Інші мовознавці стверджують, що зміни є невід'ємною частиною будь-якого

процесу чи явища, а новинний дискурс вже зазнавав модифікацій під впливом телеграфу, телебачення чи інтернету [11, с. 589]. Кожна інновація трансформує сутність і призначення новинного тексту, впливає на його форму, зміст та структуру, а тому робить **актуальним** наше дослідження.

Мета запропонованої розвідки – охарактеризувати зміни новинного дискурсу у діахронічній перспективі. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**: розглянути еволюційні етапи новинного тексту; описати його особливості та тенденції функціонування.

Новинний дискурс відображає усі події та зміни у суспільстві за останню добу. При цьому поняття «новина» є неоднозначним та потрактовується як повідомлення або звіт про нещодавні події у країні або світі, висвітлені у газетах, на радіо, телебаченні [18]. Як бачимо, дефініції указують лише на новизну інформації, не акцентуючи її тематику. Новини в ЗМІ викликають загальний інтерес, оскільки репрезентують політичні та економічні події, катастрофи, злочини, спорт та життя відомих людей [11, с. 588]. Варто зазначити, що наведені теми співзвучні тим, які були актуальні

в минулому, зокрема в англійських газетах XVIII століття: війна, політика, соціальне життя, комерція і торгівля, розваги, нещасні випадки і катастрофи, злочини та оголошення [25, с. 212]. Ці списки тем також акцентують базову журналістську дихотомію: інформація – розвага, котра лежить в основі протиставлення жорсткі – м'які новини, яке акцентує високий рівень значимості перших і низький рівень змістовної інформаційної цінності других [16, с. 119]. Жорсткі новини повідомляють про внутрішню і зовнішню політику, економіку, національну безпеку [21, 2022], апелюючи до логіки та раціонального мислення читачів, тоді як м'які новини інформують про сенсаційні події, злочини, спорт, секс, плітки, заграючи з емоціями адресата [5, с. 317].

Дискурс новин як лінгвістичний феномен протікає в режимі реального часу і представлений у формі новинного тексту, завдяки якому «необроблена інформація» стає новим продуктом. «Під час цього перетворення відбуваються процеси відбору тієї інформації, яка стане новинами, її редагування, посилення, деформація і викривлення, подекуди й маніпуляція нею» [1, с. 48]. Важлива характеристика новинного дискурсу – масова комунікація, котра виявляється у доступності публіці; періодичності публікацій; великій, різноманітній та анонімній аудиторії; асиметричному процесу комунікації, без зворотного зв'язку; виробництві організаціями за допомогою технологій та медіа [11, с. 589]. Ці всі атрибути, притаманні сучасному новинному тексту, формувалися у процесі його генези під впливом технологічних, інфраструктурних, політичних та соціально-демографічних змін у суспільстві [ibid: 587].

Розвиток новинного дискурсу охоплює три стадії, що ґрунтуються на характері взаємодії між адресантом та аудиторією: безпосередня та опосередкована, остання з яких поділяється на односторонній та двосторонній зв'язок.

При безпосередньому контакті англосаксонські глашатаї проголошували офіційні прокламації та останні новини на вулицях населених пунктів та могли отримати миттєву реакцію на своє повідомлення [9, el. ref.].

Опосередкована взаємодія здійснювалася за допомогою технічних засобів. Односторонній зв'язок з аудиторією підтримувався за рахунок газет, радіо та телебачення, коли автори повідомлення могли отримати лише відкладену реакцію на новини, при чому час міг варіюватися від декількох годин до навіть тижнів.

Друкований формат новинних текстів та поява періодичних видань датується

XVII століттям [8, с. 7]. І хоча до цього публікувалися новинні памфлети, вони не претендували ні на періодичність, ні на різноманітність новин, зосереджуючись на одній чи двох нещодавніх ситуаціях [ibid]. При цьому новинні памфлети не лише повідомляли про події, часто анонімно, але й переконували читача у правильності тієї чи іншої точки зору, спонукали до політичних чи соціальних дій, тобто виступали засобом пропаганди і впливу на масову аудиторію [10, с. 2]. Натомість газети виходили регулярно, щотижнево, були орієнтовані на продаж та використовувалися для розповсюдження нової інформації, реклами або пліток, особливий інтерес викликали злочини та судові процеси [19, с. 29]. Новинний текст за формою був репортажем, що фокусувався на запитаннях «хто», «що», «де» і «коли», без уваги до «чому», оскільки журналісти не інтерпретували та не оцінювали новини [8, с. 7; 11, с. 601]. Авторами публікацій часто були редактори перших газет, які висвічували новину у декількох випусках підряд [8, с. 8], користувалися відносною свободою творчості, але водночас виступали джерелом самоцензури, тоді як влада контролювала газети шляхом ліцензування та видання офіційних контрактів [ibid]. Новини при цьому виступали інструментом інформування анонімного адресата, яких належав до середнього або вищого класу і вмів читати [19, с. 30].

Зміни в газетах бути запроваджені вже у XVIII столітті. По-перше, збільшилася періодичність випусків: з'явилися щоденні, ранкові і вечірні видання. По-друге, популярністю користувалися новини, особливо написані літературними діячами або впливовими людьми, хоча більшість текстів були анонімними, непослідовними та часто копіювалися іншими виданнями [7, с. 25, 30]. За змістом новинні повідомлення висвітлювати як місцеві події, так і закордонні, але при цьому містили багато неточних і неперевіраних фактів, не аналізували відомості та виключали фонову інформацію [19, с. 31]. По-третє, новинному тексту була притаманна хронологічна структура, за якої події подавалися послідовно за часом [8, с. 37]. По-четверте, новинні тексти групувалися тематично та отримали заголовки [11, с. 601].

Трансформації преси у XIX столітті виявляються у диверсифікації та популяризації. Перше спричинило появу нових різновидів новинних текстів –репортажів та передових статей, коли редактори і журналісти висловлювали свою точку зору і аналізували причини та наслідки подій [7, с. 87]. Крім того, новинні тексти отримали оцінний та персуазивний компоненти,

впливаючи на громадську думку [11, с. 602]. Популяризація друкованих ЗМІ полягала в тому, що редакції видань орієнтувалися на пересічних громадян, повідомляли про їхні проблеми, друкували їхні листи. При цьому пропагувалася об'єктивність, неупередженість новин і відсутність пропаганди, проголошувалася активна роль журналіста як захисника суспільних інтересів та інтерпретатора подій [7, с. 89]. Зміни стосувалися і структури текстів: з'явилися підзаголовки; чітке графічне розділення параграфів, чия довжина повільно зменшувалася; перехід до композиції перевернутої піраміди, коли найбільш релевантні факти повідомляють на початку, а найменш важливі – в кінці; ілюстрація статей малюнками та фотографіями; сортування новин по спеціальним секціям – все це покращило сприйняття інформації читачами [23, с. 63].

XX століття було свідком кардинальних змін у новинному дискурсі. По-перше, радіо повернуло голос журналістам і стало найбільш надійним джерелом швидких, точних та об'єктивних новин, які транслювали в реальному часі, аналізували та доставляли цільовій аудиторії у найвіддаленіші куточки [12, с. 2, 8]. По-друге, телебачення повернуло зображення не лише адресанта, але й показувало самі події та їх учасників. Новинний дискурс отримав досить широкий, детальний та збалансований огляд найбільш важливих подій [22, с. xiii]. По-третє, друковані новинні тексти були зосереджені на сенсаційності, політичні переконання переважали в роботі журналіста, що викликало сумнів стосовно можливості подачі дійсно «нейтральних» новин [19, с. 45]. Поступово падіння тиражів та диверсифікація аудиторії були поєднані з засобами мінімізувати витрати, зменшуючи кількість місцевих та закордонних кореспондентів [13, с. 151, 153]. Як результат, у змістовому аспекті видання стали менш зацікавлені у представленні новин, які були непідтверджені та неперевірені, та більше фокусувалися на авторських колонках, знаменитостях, а у структурному плані робили акцент на дизайні, використовуючи великі літери, графіки, фотографії, менші за обсягом тексти [ibid].

Серед причин, які призвели до занепаду друкованих, радійних та телевізійних різновидів новинного дискурсу, були намагання загравати з публікою, гонити за високими рейтингами та прибутками, і, як наслідок, поява «інфортейнменту», коли жорсткі новини репрезентуються у розважальній формі, нестандартних методах і прийомах подачі інформації [22, с. xi]. Крім того, новинний дискурс погіршився у змістовому

аспекті, оскільки журналісти просто передрукують новини з інших видань чи соціальних мереж, не піклуються про баланс думок, точку зору експертів чи збалансованість тексту, посиляючись на одне-два джерела інформації.

Опосередкована взаємодія між автором та аудиторією з можливістю двостороннього зв'язку представлена онлайнним різновидом новинного дискурсу, для якого притаманні 24 годинні новинні цикли, цивільний журналізм і зв'язки з громадськістю, що розмивають межі між традиційними формами новинного журналізму та публічною комунікацією до такого міри, що новини в XXI столітті тепер є «колективним та організаційним продуктом» [17, с. 1857]. Створення новинного тексту не є більше прерогативою журналістів, адже пересічні люди відіграють все більш активну роль в інформуванні глобальної аудиторії, доставляючи новини та ділячись ними по всьому світу миттєво. Інтернет подає на екрани користувачів будь-які факти і відомості, тому правила традиційної журналістики та вплив можновладців на контент та способи його репрезентації не витримують тиску соціальних мереж, незалежних продуцентів повідомлень і вимог суспільства. Як наслідок, новинний дискурс повертається до своїх ранніх часів, коли автори були власними редакторами і цензорами та не залежали від всеохоплюючої потреби збільшити тираж [13, с. 195].

Під впливом глобалізаційних інформаційних процесів, пошуку нових форм поширення інформації [20, с. 44] новинний дискурс збагатився різновидами. Деякі з них є наслідком злиття традиційних медіа з їхніми електронними аналогами, коли у результаті процесу конвергенції збігається медійний контент, поширюваний сучасними технологіями [14, с. 15]. Прикладом можуть слугувати чисельні новинні сайти, котрі дублюють інформацію поширювану через друковані видання, радіо чи телебачення [ibid]. При цьому завданням новинного тексту стає не тільки власне інформування, а аргументація правдивості повідомлюваного [3, с. 64].

Інші різновиди новинного дискурсу є дифузними, з тенденцією до постійних трансформацій їхньої структури і формату. Серед таких інтегрованих форм ознайомлення аудиторії з актуальними фактами та подіями виділяють, зокрема, стрічку новин, соціальні мережі, стріми, подкасти, блоги. Останні відзначаються швидким та періодичним оновленням інформації, розміщенням публікацій за хронологічним порядком, вільним висловленням думок та суджень,

суб'єктивним характером повідомлень та інтегративністю [4, с. 240]. Новинні блоги можуть керуватися як професіоналами (популярними газетами або незалежними журналістами), так і пересічними громадянами. Цей різновид текстів гнучкий і вільний за формою та диверсифікований за змістом [13, с. 194–195].

Таким чином, у процесі свого розвитку новинний дискурс установив канони, до яких зараховують періодичність, об'єктивність та неупередженість, апеляцію до масової аудиторії, чітку структуру викладу та орієнтацію на інформу-

вання адресатів. Останнім часом спостерігається руйнування цих правил, зумовлене глобалізацією як самого суспільства, так і засобів інформації, перенасиченістю фактів, подій і явищ, можливістю пересічної людини репрезентувати власний контент. Модифікації як жанру новин, так і новинного тексту є невід'ємними, вони викликані уподобаннями адресатів, їхніми очікуваннями і вимогами ринку. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у синхронічному порівнянні новинних текстів різних жанрів, зіставленні їхньої композиції та лінгвального втілення ідей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зернецька О. Політична комунікація та політичні ефекти новин. *Новини vs. Новини. Виборча кампанія в новинах телепрограм* / за ред. Н. Костенко, В. Іванова. Київ : Центр Вільної Преси, 2005. С. 47–63.
2. Лавриш Ю. Жанрова палітра нових медій: специфіка і креативність. *Вісник Львівського університету. Серія «Журналістика»*. 2018. Вип. 44. С. 239–245.
3. Потапенко С.І. Тексти англомовних новин: руйнування жанрового канону? *Вісник Львівського університету. Серія «Філологічна»*. 2019. Вип. 70. С. 64–77.
4. Сіриньок-Долгарьова К.Г. Глобальний новинний дискурс: тенденції функціонування англомовних інтернет-медіа : монографія. Київ : ЦВП, Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 183 с.
5. Baum M. A. Circling the wagons: soft news and isolationism in American public opinion. *International Studies Quarterly*. 2004. Vol. 48. P. 313–338.
6. Bednarek M., Caple H. The Discourse of News Values: How News Organizations Create Newsworthiness. Oxford : Oxford University Press, 2017. 302 p.
7. Black J. The English Press: A History. London : Bloomsbury Publishing, 2019. 200 p.
8. Brownlees N. The beginning of periodical news (1620–1665). *News as Changing Texts: Corpora, Methodologies and Analysis* / ed. R. Facchinetti, N. Brownlees, B. Bös, U. Fries. Newcastle : Cambridge Scholars Publishing, 2015. P. 5–48.
9. Castelow E. The town crier. URL: <https://www.historic-uk.com/CultureUK/The-Town-Crier/> (дата звернення 27.10.2023).
10. Cecconi E. News-Reporting and Ideology in 17th-Century English Murder Pamphlets: From Paratext to Text. Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2023. 260 p.
11. Claridge C. News discourse. *Handbook of Pragmatics: Historical Pragmatics* / ed. A. Jucker, I. Taavitsainen. Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2010. P. 587–620.
12. Cox J. Radio Journalism in America: Telling the News in the Golden Age and Beyond. Jefferson : McFarland, Incorporated, Publishers, 2013. 272 p.
13. Facchinetti R. News writing from the 1960s to the present day. *News as Changing Texts: Corpora, Methodologies and Analysis* / R. Facchinetti, N. Brownlees, B. Bös, U. Fries. Newcastle : Cambridge Scholars Publishing, 2015. P. 145–198.
14. Gnach A., Weber W., Engebretsen M., Perrin D. Digital Communication and Media Linguistics: with case studies in journalism, PR, and community communication). Cambridge : Cambridge University Press, 2022. 245 p.
15. Harcup T. What's the Point of News? A Study in Ethical Journalism. Cham, Switzerland : Palgrave MacMillan, 2020. 158 pp.
16. Hoey M., O'Donnell M. B. Examining associations between lexis and textual position in hard news stories, or according to a study by... *Grammar and Discourse* / ed. N. Groom, M. Charles, S. John Corpora. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2015. P. 117–144.
17. Lams L. Newspapers' narratives based on wire stories: facsimiles of input? *Journal of Pragmatics*. 2011. Vol. 43. P. 1853–1864.
18. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/> (дата звернення 27.10.2023).
19. McQuail D. McQuail's Mass Communication Theory. London : SAGE Publications Ltd., 2005. 624 p.
20. Miller C., Kelly A. Emerging Genres in New Media Environments. London : Palgrave Macmillan, 2017. 326 p.
21. Ngai J. Evaluation Across Newspaper Genres: Hard News Stories, Editorials and Feature Articles. London : Routledge, 2022. 242 p.
22. Ponce de Leon C.L. That's the Way It Is: A History of Television News in America. Chicago : University of Chicago Press, 2016. 352 p.

23. Ptter H. The News Pyramid and its Origin from the American Journalism in the 19th Century. A Professional Approach and an Empirical Inquiry. *Diffusion of the News Paradigm, 1850–2000* / ed. S. Høyer, H. Ptter. Gteborg : Nordicom, 2005. P. 51–64.
24. Steiner L. Solving journalism's post-truth crisis with feminist standpoint epistemology. *Journalism studies*. 2018. Vol.19(13). P. 1854–1865.
25. Studer P. Historical Corpus Stylistics. Media, Technology and Change. London, New York : Continuum, 2008. 280 p.